

Särskilt högriskskydd vid donation

Försäkringskassans ställningstagande

Särskilt högriskskydd enligt 3 kap. 4 b § lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) eller 13 § lagen (1991:1047) om sjuklön (SjLL) kan beviljas för tid före ansökningsmånaden till den som är givare av biologiskt material enligt lagen (1995:831) om transplantation m.m.

Bakgrund och överväganden

Särskilt högriskskydd enligt AFL kan beviljas en försäkrad som lider av sjukdom som kan antas medföra ett större antal sjukperioder med rätt till sjukpenning under en tolv månadersperiod (3 kap. 4 b § första stycket AFL). Även en försäkrad som ska donera biologiskt material enligt lagen om transplantation m.m. och som har rätt till sjukpenning till följd av ingreppet eller förberedelser för ingreppet kan beviljas särskilt högriskskydd (3 kap. 4 b § andra stycket AFL). Det särskilda högriskskyddet innebär att den försäkrade får ersättning redan från första dagen i sjukfallet och slipper därmed ett inkomstbortfall på grund av karensdagen.

Särskilt högriskskydd enligt SjLL kan beviljas en försäkrad som har en sjukdom som under en tolv månadersperiod kan antas medföra ett större antal sjukperioder eller flera längre sjukperioder (13 § första stycket SjLL). Särskilt högriskskydd kan även beviljas en försäkrad som ska donera enligt lagen om transplantation m.m. för den sjukperiod som följer av ingreppet eller förberedelser för ingreppet (13 § andra stycket SjLL). Beslut om särskilt högriskskydd enligt SjLL innebär att den försäkrade ersätts för karensdagen av sin arbetsgivare som i sin tur får ersättning för sjuklönekostnader för den försäkrade av Försäkringskassan.

Försäkringskassans tillämpning har hittills varit att särskilt högriskskydd vid donation tidigast har beviljats från och med ansökningsmånaden. Samma bedömning har kammarrätten gjort i ett mål om särskilt högriskskydd vid donation enligt AFL (Kammarrättens i Sundsvall dom den 25 juni 2006 i mål nr 943-07).

Efter en närmare analys av lagstiftningen och nya överväganden ser Försäkringskassan skäl att ifrågasätta om den hittillsvarande tillämpningen har varit korrekt.

Särskilt med hänsyn till innehållet i nyss nämnda kammarrättsdom måste rättsläget anses vara oklart. Det behövs därför ett rättsligt ställningstagande

för att klargöra om särskilt högriskskydd vid donation ska kunna beviljas för tid före ansökningsmånaden.

Enligt 13 § fjärde stycket SjLL ska ett beslut om särskilt högriskskydd enligt första stycket gälla från och med ansökningsmånaden eller från och med den senare tidpunkt som anges i beslutet. I fjärde stycket görs skillnad mellan beslut enligt första stycket och beslut enligt andra stycket. Föreskriften om beslutstidpunkt gäller enligt ordalydelsen i bestämmelsen endast beslut enligt första stycket. Eftersom särskilt högriskskydd vid donation regleras i andra stycket måste det innebära att en försäkrad kan ha rätt till särskilt högriskskydd enligt SjLL vid donation även för tid före ansökningsmånaden.

I 3 kap. 4 b § tredje stycket AFL (som är den bestämmelse i AFL som motsvarar 13 § fjärde stycket SjLL) görs ingen skillnad mellan beslut enligt första och andra styckena. I lagrummets andra stycke regleras särskilt högriskskydd vid donation. I förarbetena uttalas dock att 3 kap. 4 b § tredje stycket endast ska tillämpas på förhållanden som anges i första stycket (prop. 2001/02:9, s. 66). Lagstiftarens avsikt har alltså varit att föreskriften om att beslut om särskilt högriskskydd tidigast kan gälla från och med ansökningsmånaden inte ska gälla för beslut om särskilt högriskskydd vid donation. Det finns heller inget skäl till att tillämpningen enligt AFL ska skilja sig från tillämpningen enligt SjLL när det gäller möjligheten att få särskilt högriskskydd vid donation.

Vidare talar man i såväl AFL som SjLL om att rätten till särskilt högriskskydd för donation gäller för ”en sjukperiod”. Detta indikerar att avsikten är att det ska vara möjligt att få särskilt högriskskydd för en hel sjukperiod som inträffat före ansökningsmånaden. Om frånvaro på grund av donation inträffat före ansökningsmånaden skulle annars det särskilda högriskskyddet inte gälla hela sjukperioden utan endast de dagar med frånvaro som inträffat från och med ansökningsmånaden.

Lagtextens utformning och förarbetsuttalandena talar alltså starkt för att särskilt högriskskydd ska kunna beviljas för tid före ansökningsmånaden. En sådan tillämpning är också mycket rimlig eftersom det i många fall inte är möjligt för en försäkrad att i förväg veta när en donation kommer att ske. Donation äger ibland rum med mycket kort varsel som omöjliggör en förtida ansökan om särskilt högriskskydd. En hälsokontroll kan till exempel utmytna i en donation av blodstamceller. När någon drabbas av ett akut olycks- eller sjukdomsfall kan det innebära ett omedelbart behov av donation från till exempel en släkting till den drabbade. Med hänsyn till detta är det alltså rimligt att den försäkrade kan komma in med ansökan i efterhand och få särskilt högriskskydd beviljat för tid före ansökningsmånaden.

Mot bakgrund av ovanstående bör alltså särskilt högriskskydd vid donation kunna beviljas för tid före ansökningsmånaden, om övriga förutsättningar är uppfyllda.

Aktuella bestämmelser, rättspraxis m.m.

3 kap. 4 b § AFL

13 § SjLL

Prop. 2001/02:9 Vissa socialförsäkringsfrågor

Eva Nordqvist

Jenny Gaudio